

Pracując z pamięcią historyczną w klasie

Zarys programu nauczania i wskazówki jego implementacji.
Plan nauczania i przewodnik implementacji metodologii.

Edytor

Towarzystwo Nauk Aranzadi, Donostia-San Sebastian, 2012.

Koordynatorzy

Mikel Errazkin Agirrezabala, Towarzystwo Nauk Aranzadi (Hiszpania).

Rosa Martínez Rodríguez, Towarzystwo Nauk Aranzadi (Hiszpania).

Praca jest udostępniana w ramach licencji Uznanie autorstwa – Bez utworów zależnych 3.0 Polska. Można zapoznać się z licencją na stronie <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/3.0/pl/legalcode> oraz wysyłając list na adres Creative Commons, 444 Castro Street, Suite 900, Mountain View, USA.

Dane bibliograficzne tej pozycji są następujące:

Errazkin, M. and Martinez, R. (Coords), 2012. *Pracując z pamięcią historyczną w klasie. Zarys programu nauczania i wskazówki jego implementacji. Plan nauczania i przewodnik implementacji metodologii.* Ed. Aranzadi Society of Sciences, available at www.memoriesatschool.aranzadi-zientziak.org

Autorzy

Dr. Tracy Craggs, Royal Armouries , *Wielka Brytania.*

Mikel Errazkin Agirrezabala, Aranzadi Society of Sciences, *Hiszpania, Koordynator.*

Prof. Dr. hab. Arkadiusz Marciniak, University Adam Mickiewicz in Poznan, *Poland.*

Eysteinn Ellingsen, Stiftelsen Arkivet, *Norwegia.*

Emma King. Museum consultant, *Wielka Brytania.*

Rosa Martínez Rodríguez, Aranzadi Society of Sciences, *Hiszpania, Koordynator.*

Damjana Mustar, Kranj City Library, *Słowenia.*

Federica Ragazzi, Futura Soc. cons. r. l., *Włochy.*

Ingvild Ruhaven, Stiftelsen Arkivet, *Norwegia.*

Nina Svetelj, Kranj City Library, *Słowenia.*

Massimo Turchi, Futura Soc. cons. r. l. , *Włochy.*

Dita Urh, Kranj City Library, *Słowenia.*

Ten projekt został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Projekt lub publikacja odzwierciedlają jedynie stanowisko ich autora i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w nich zawartość merytoryczną.

Project Number: 510410-LLP-1-2010-1-ES-COMENIUS-CMP

Education and Culture DG
Lifelong Learning Programme

EACEA
Education, Audiovisual & Culture Executive Agency

Zawartość

1.	Projekt dzielenia się pamięcią europejską w szkole: wprowadzenie	str.1
2.	Jak powinno się używać metodologii SEM@S?	str.4
3.	Czego uczniowie nauczą się i co będą robić w ramach SEM@S? 3.1. Zawartość pojęciowa 3.2. Zawartość proceduralna 3.3. Zawartość dotycząca postaw	str.6
4.	Plan nauczania 4.1. Dłuższa wersja (20 godziny) 4.2. Krótsza/krótka wersja (8 godziny)	str.7
5.	Jakie są cele SEM@S? 5.1. Kluczowe kompetencje 5.2. Specyficzne kompetencje 5.3. Efekty/produkty nauczania	str.10
6.	Opis planu nauczania	str.12
7.	Jak oceniać wyniki/ osiągnięcia uczniów w SEM@S?	str.29

Aneks: Wsparcie dla dzielenia się pamięcią

- Baza danych pamięci europejskich str.32
- Kontakty z partnerską placówką szkolną str.33
 - Rekomendacje dotyczące skype'a
 - Używanie portali społecznościowych

Wsparcie dokumentów dostępnych w internecie

- Pamięć i ramy tożsamości: podejście teoretyczne
- Studium przypadku: SEM@S doświadczenia z pilotażu
- Zakończenie i kwestionariusze post projektowe

Metodologia projektu Sharing European Memories wprowadza do szkoły ideę historycznej pamięci w nauczaniu historii. Poprzez zgłębianie i analizę różnicy pomiędzy historią a pamięcią, uczniowie zyskują odmienne spojrzenie na źródła historyczne oraz odkrywają jak i dlaczego historia jest istotna dla współczesności/teraźniejszości.

Dokument prezentuje wielokierunkową, bazującą na kompetencjach metodę, która oferuje nowy i elastyczny sposób planowania Twoich/Waszych lekcji historii. Ten projekt pozwoli na pomoc w:

- Rozwijaniu wielokierunkowych umiejętności uczniów, zwłaszcza krytycznego myślenia, analizy, zdolności interpersonalnych i pracy w grupie
- Wzmacnianiu poczucia obywatelskości i lepszej wiedzy o tym, jak przeszłość wpłynęła na społeczeństwo, w którym żyjemy
- Zaangażowaniu zniechęconych uczniów i tych, którzy nie przepadają za pracą ze źródłami
- Eksplorowaniu jednego tematu w nowy i pogłębiony sposób
- Zrozumieniu, że nie istnieje jedna, definitywna wersja historii
- Zaproszeniu żyjących świadków do klasy
- Zaprowadzeniu międzygeneracyjnego nauczania do szkoły
- Rozwijaniu wielokierunkowego podejścia do nauczania historii
- Zrobienia dobrego użytku z zewnętrznych zasobów takich jak muzea czy miejsca pamięci.

Projekt bazuje na pięciostopniowej metodologii:

- **Faza 1:** uczniowie odkrywają ideę historii i pamięci i to, czym się różnią
- **Faza 2:** uczniowie przeprowadzają wywiady/ rozmowy z żyjącymi świadkami
- **Faza 3:** uczniowie analizują swoje wywiady w ich historycznym kontekście i odkrywają jak i dlaczego temat jest zapamiętany współcześnie.
- **Faza 4:** uczniowie budują w sposób kreatywny wiedzę, która łączy informację historyczną z pamięcią, do której dotarli w trakcie krytycznej analizy
- **Faza 5:** uczniowie dzielą i zapoznają się z doświadczeniami wypracowanymi w innych szkołach poprzez ich materiały, kreatywne produkty końcowe, i osobiste doświadczenia związane z pamięcią.

Reakcje nauczycieli i uczniów dotyczące pilotażowej fazy projektu były bardzo pozytywne: nauczyciele ocenili metodologię jako przydatną oraz rozwijającą kluczowe kompetencje. Natomiast uczniom podobała się taka forma pracy, również uznali to podejście jest bardzo motywujące do zdobywania wiedzy.

Interesującym aspektem tej metody jest jej wymiar europejski, który czyni uczniów świadomymi innych wydarzeń historycznych i pamięci dotyczących Europy. By wspierać ten aspekt szkolenia, dostępna jest baza europejskiej pamięci, gdzie można znaleźć prace innych szkół, które można wykorzystać w procesie dydaktycznym.

Komentarze z fazy pilotażowe

Nauczyciele

"Uczniom podobała się ta metoda, pracowali dobrze w grupach i musieli podejmować decyzje szanując historię i pamięć." Hiszpania, nauczyciel.

"Zawsze szukałem innych dróg dostępu do materiału i treści. Użyję informacji oraz źródeł z tego projektu i rozwinę je." UK, nauczyciel.

"Historia nie będzie już tylko opowieścią w książce. To interesuje uczniów, to jest dla nich wyzwaniem!" Włochy, nauczyciel.

"To jest prawdziwa nowość i moi uczniowie pokochali tę metodę." Norwegia, nauczyciel.

"Zarówno metody jak i działania zaplanowane w ramach projektu są warte poparcia." Polska, nauczyciel.

"Nauczyciele nie powinni obawiać się wymagań stawianych przez program, takich jak szczegółowy materiał czy też brak czasu na lekcji by go omówić, powinni motywować tak wiele dzieci jak to tylko możliwe do zaangażowania się w badania zdarzeń historycznych z pomocą żyjących, naocznych świadków." Słowenia, nauczyciel.

Uczniowie

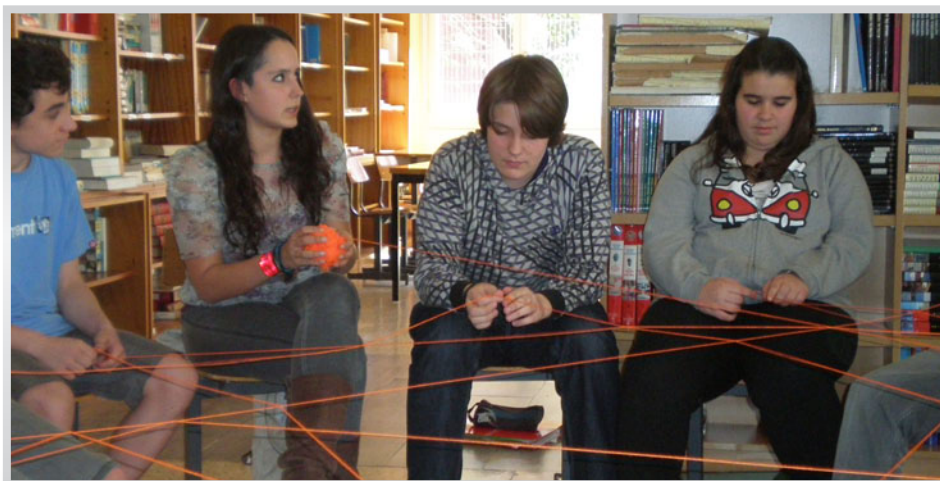
"Zamiast tylko uczyć się o rzeczach poprzez czytanie książek, poznaliśmy ludzi, którzy rzeczywiście byli tu podczas wojny i naprawdę tego doświadczyli. Myślę, że to było o wiele bardziej interesujące bo mieliśmy znacznie więcej różnych rzeczy do zrobienia a także poznaliśmy ludzi, których nie moglibyśmy spotkać na zwyczajnej lekcji historii." Wielka Brytania, uczeń.

"Najbardziej podobało mi się robienie wywiadów z członkami mojej rodziny i dowiadywanie się więcej o moich rodzicach i dziadkach oraz o ich życiu." Hiszpania, uczeń.

"To było ekscytujące i fajne, bo to był nowy sposób pracy." Norwegia, uczeń.

Ten dokument dostarcza nauczycielom i edukatorom niezbędne instrukcje oraz zalecenia do wprowadzenia tejże metody i zaadaptowania jej do stosowania jej na lekcjach historii przez nich prowadzonych, jak również dostarcza metod do prowadzenia innych działań edukacyjnych jak np. lekcje muzealne. Zaproponowane w projekcie działania i ramy czasowe są tylko przykładowe. Metodologia jest wystarczająco elastyczna by zostać przekształcona w inny sposób. Dokument jest pełen porad i zaleceń bazujących na sześciu różnych doświadczeniach pilotażowych, które miały miejsce podczas realizacji projektu, jak również odsyła do materiałów pomocniczych, które można znaleźć na stronie internetowej projektu.

Dzielenie się Pamięcią Europejską w Szkole - Sharing European Memories at School - SEM@S jest wielostronnym projektem Comenius fundowanym przez Program "Uczenie się Przez Całe Życie" Unii Europejskiej. Projekt trwał 2 lata (od stycznia 2011 do grudnia 2012). Poza organizacjami partnerskimi (patrz niżej), projekt wiązał różnych udziałowców/interesariuszy którzy także przekazali swoje doświadczenia i wiedzę: eksperci z dziedziny pedagogiki, specjaliści przedmiotowi, eksperci programowi, autorytety naukowe, edukatorzy muzealni etc.

Uczestnicy

Koordinator

Aranzadi Society of Sciences · www.aranzadi-zientziak.org
Donostia – San Sebastian (Basque Country, Spain)

Partnerzy

Futura · www.cfp-futura.it
Bologna (Włochy)

Stiftelsen Arkivet · www.stiftelsen-arkivet.no
Kristiansand (Norwegia)

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu · www.amu.edu.pl
Poznań (Polska)

Kranj City Library · www.kr.sik.si
Kranj (Słowenia)

Royal Armouries · www.royalarmouries.org
Leeds (Wielka Brytania)

1 Jaka grupa docelowa?

Metodologia została stworzona dla uczniów szkół gimnazjalnych i średnich, bez względu na program szkoły i system edukacyjny. Metodologia ta jest na tyle elastyczna, że może być stosowana w nauczaniu młodzieży w wieku od 14 do 18 lat.

2 Co to jest pamięć?

Pamięć historyczna to sposób i forma, w jakiej zapamiętujemy przeszłość. Pole pamięci historycznej jest często powiązane ze wspomnieniami (komemoracją), poprzez wydarzenia, miejsca, teksty, przedmioty oraz symbole, które pozostają znaczące dla danej grupy. Wspomnienia są stale tworzone i zapominane. Mogą podlegać manipulacji i być zmieniane. Są indywidualnymi pamięciami, które tworzą Twoje wspomnienia oraz pamięci społeczne. Pamięć społeczna, kiedy dzieli się wspólną historię z określoną grupą ludzi, jest niezwykle ważna w kreowaniu i podtrzymywaniu poczucia indywidualnej i zbiorowej tożsamości. Musimy być świadomi tego, że niezgoda dotycząca zdarzeń z przeszłości i tego jak powinniśmy je pamiętać jest powszechnym zjawiskiem. Silniejsze grupy w społeczeństwie mogą zdominować historie, które słyszymy.

3 Dlaczego pamięć?

Metodologia SEM@S bazuje na idei pamięci, która wprowadza jej komplementarny wymiar do lekcji historii. Praca z koncepcją pamięci pomaga uczniom rozpoznać różnice pomiędzy faktami i opiniami oraz zrozumieć wieloprzyczynowość zdarzeń historycznych. Używając źródeł oralnych, analiza tego, w jaki sposób pamięć jest konstruowana, przenosi historię bliżej ich osobistych i rodzinnych doświadczeń lub doświadczeń społeczności w których żyją, dając tym samym praktyczne zastosowanie dla wiedzy historycznej.

4 Jakie jest zastosowanie do nauczania i uczenia?

Metodologia jest zbudowana na skoncentrowanym na uczniu podejściu aktywnego uczenia. Wymaga od uczniów budowania własnego procesu uczenia się, podejmowania decyzji i samodzielnego odkrywania odpowiedzi na pytania. W tym podejściu nauczyciel staje się osobą, która ułatwia im ten proces, zarządza nim oraz go nadzoruje, zamiast po prostu przekazywać im wiedzę. Takie podejście ma na celu rozwinięcie kluczowych kompetencji, zwłaszcza umiejętności komunikacji i nauki uczenia się.

5 Jak długo trwa?

Pierwotnie metodyka ta zaplanowana została na czas ok. 20 godzin. Krótsza wersja (8-godzinna) została stworzona koncentrując się na kluczowych krokach. Metoda ta może być użyta jako uzupełniające działanie dla konkretnego wydarzenia albo okresu historycznego (krótka wersja) lub aby omówić cały temat (dłuższa wersja).

6 Co z programem historii?

Poza wybraniu własnego tematu adoptowanego do Państwa potrzeb, należy wziąć pod uwagę kompetencje, do których odnosi się SEM@S. Wskazówki dotyczące relacji zachodzących pomiędzy metodyką a odpowiednim, narodowym programem są dostępne w ramach tego dokumentu.

7 Jakie tematy?

Metoda ta opiera się na wywiadach, w związku z powyższym wybrany temat powinien znajdować się w pamięci żyjących świadków. Praca z żyjącymi świadkami zapewnia uczniom emocjonalne i edukacyjne podejście, które pomaga promować dialog międzypokoleniowy, zachęca uczniów do rozwijania empatii, odkrywania osobistych i zbiorowych tożsamości, jak również pomaga nabyć umiejętności społeczne.

Praca z żyjącym świadkiem danego wydarzenia nie jest konieczna. Druga lub trzecia generacja potomków tych, którzy żyli w czasie interesującego nas okresu historycznego może również przekazywać indywidualne, rodzinne i społeczne wspomnienia dotyczące zdarzenia lub czasu. Np. wspomnienia angielskich i włoskich pilotów z II wojny światowej były zbierane nie tylko poprzez wywiady z weteranami ale także ich synami.

8 Podejście wielokierunkowe (multi czy cross)?

Metodologia dotyczy umiejętności, które znajdują zastosowanie we wszystkich przedmiotach (krytyczne myślenie, praca w grupach, podejmowanie decyzji, niezależne uczenie itp.) i dlatego oferuje podejście wielokierunkowe (cross-curricular). Jest także możliwe zastosowanie multikierunkowego podejścia (multi-curricular), czyli programu obejmującego różne części metodologii poprzez różne przedmiotowe specjalizacje. W poniższym dokumencie znajdziecie Państwo pewne sugestie jak tego dokonać.

9 Czy potrzebuję partnerskiej szkoły do dzielenia z nią pamięcią?

W ramach projektu stworzyliśmy bazę pamięci europejskich, gdzie można znaleźć materiały i informacje na temat wcześniejszych doświadczeń SEM@S. Nie jest konieczne znalezienie szkoły wprowadzającej metodologię w tym samym czasie aby dowiedzieć się o innych europejskich wspomnieniach. Jednakże bezpośredni kontakt z uczniami z innych krajów jest bardzo pozytywnym doświadczeniem dla uczniów i wzmacnia niektóre z kompetencji rozwijanych przez metodologię. Pewne pomysły na to, jak znaleźć partnerską szkołę w celu dzielenia się z nią obszarami pamięci europejskich znajdują się w dalszej części tego dokumentu.

3 Czego będą uczyć się uczniowie?

Metoda projektu omawia następujące cele i zamierzenia:

3.1. Zawartość pojęciowa

- Ma zapewnić uczniom informacje historyczne dotyczące konkretnego tematu czy też okresu czasu
- Ma przedstawić uczniom ideę pamięci oraz tego w jaki sposób jest ona przekazywana i konstruowana
- Ma odkrywać istniejące różnice pomiędzy historią a pamięcią wybranego okresu
- Pozwoli dowiedzieć się o różnych rodzajach źródeł potrzebnych do badań historycznych takich jak muzea, archiwa, historyczne strony internetowe
- Ma zapewnić uczniom podstawowe szkolenie w zakresie technik/metod prowadzenia wywiadów
- Ma wyjaśnić kontekst świadectwa świadków i pomóc uczniom przygotować pytania do przeprowadzenia wywiadów
- Przeprowadzać wywiad z żyjącymi świadkami i zebrać ich własne historyczne dowody w celu przeprowadzenia analizy oraz porównań
- Ma polepszyć wiedzę studentów na temat korzeni idei tożsamości europejskiej
- Ma odkrywać dlaczego, jak i czy w ogóle indywidualne oraz zbiorowe pamięci pomagają nam w zrozumieniu współczesności
- Ma przedstawić oraz docenić wartość podejścia europejskiego w lokalnej/ regionalnej pamięci historycznej.

3.2. Zawartość proceduralna

- Wywiady ze świadkami lub osobami z drugiego pokolenia, które przechowują pamięć o danym wydarzeniu
- Używanie technik multimedialnych do nagrywania wspomnień jako produktu procesu uczenia
- Identyfikowanie podstawowych idei teorii historycznych w relacji do wybranego tematu
- Przy użyciu materiałów pomocniczych określanie tego jak pamięć zbiorowa jest budowana i jak jest powiązana z wybranym tematem
- Porównanie "oficjalnej" historii z pamięcią dotyczącą wybranego tematu
- Podsumowanie okresu historycznego i egzystującej pamięci o nim
- Łączenie i analizowanie historycznej informacji z pamięcią/wspomnieniami (obiektywny i subiektywny punkt widzenia na ten sam okres) z krytycznego punktu widzenia, po to aby na koniec stworzyć kreatywny produkt
- Dzielenie się doświadczeniami z innymi szkołami poprzez stworzone przez nie podsumowania, kreatywne produkty końcowe i osobiste doświadczenia.

3.3. Zawartość dotycząca postaw

- Sprawienie aby uczniowie byli świadomi przeszłych zdarzeń mających miejsce w ich mieście/regionie, a także aby umieli porównać je z innymi europejskimi wydarzeniami historycznymi
- Sprawienie aby uczniowie potrafili radzić sobie z ludźmi z różnych środowisk
- Poprawienie umiejętności uczniów w zakresie współpracy w grupie, myślenia krytycznego i umiejętności podejmowania decyzji
- Zapewnienie uczniom poczucia, że są aktywnymi uczestnikami procesu uczenia się oraz że są odpowiedzialni za swoją własną naukę
- Wspierać dialog międzypokoleniowy i zrozumienie
- Wzmacnianie uczucia przynależności do społeczności i zachęcanie do aktywnego obywatelstwa.

4 Plan nauczania

4.1. Kompletna wersja: 20 godzin

PRZED ROZPOCZĘCIEM

Krok	Cele nauczania	Czas trwania
Prezentacja skierowana do uczniów	Prezentacja projektu (cele, zadania, oceny...) dyskusja, w celu sprawdzenia uprzedniej wiedzy uczniów	1 godzina

PRZED ROZPOCZĘCIEM

Krok	Cele nauczania	Czas trwania
Tło historyczne	Rozwinięcie rozumienia historii danego tematu/okresu	1 godzina
Koncepcja pamięci	Przedstawienie uczniom koncepcji pamięci, tego jak jest konstruowana i transmitowana	1 godzina
Pamięć i historia	Odkrywanie istniejących różnic pomiędzy historią a pamięcią danego okresu	2 hours

FAZA 2: INDYWIDUALNE ŚWIADECTWA

Krok	Cele nauczania	Czas trwania
Techniki prowadzenia wywiadu	Zapewnienie uczniom minimalnego wyszkolenia z zakresu technik prowadzenia wywiadu	1 godzina
Środowisko respondenta i pytania	Wyjaśnienie kontekstu świadectw, które uczniowie mają zebrać i pomaganie im w przygotowaniu pytań	1 godzina
Wywiady	Uczniowie prowadzą wywiady ze świadkami lub ich potomkami	2 godziny

FAZA 3: ANALIZA

Krok	Cele nauczania	Czas trwania
Analiza wywiadów	Uczniowie odnajdują w wywiadach główne wątki i fakty powiązane z wybranym tematem	2 godziny
Porównanie historii i pamięci	Analiza oraz porównanie pamięci i historii danego tematu	2 godziny

FAZA 4: KREATYWNY PRODUKT KOŃCOWY

Krok	Cele nauczania	Czas trwania
Twórczy produkt końcowy	Uczniowie tworzą kreatywny produkt, który łączy informacje historyczne ze wspomnieniami, które poddali krytycznej analizie	5 godzin

FAZA 5: DZIELENIE SIĘ PAMIĘCIĄ

Krok	Cele nauczania	Czas trwania
Dzielenie	Dzielenie i dowidywanie się o doświadczeniach innych szkół poprzez ich materiały, twórcze produkty oraz osobiste doświadczenia.	2 godziny

4.2. Krótka wersja: 8 godzin

Jeśli nie macie Państwo czasu by wykonać cały plan nauczania istnieje także skrócona wersja, która zawiera podstawowe kroki, które muszą zostać omówione, po to aby osiągnąć główne cele przedstawionej metody.

Dalsze informacje o tym jak organizować każdą sesję można znaleźć na kolejnych stronach. Proponowane działania i porady, są ważne zarówno dla krótko jak i długoterminowych wersji. W poniższej tabeli zawarte zostały porady pozwalające na efektywną adaptację proponowanych rozwiązań.

Etap	Czas	Porady
Kontekst historyczny	1 godzin	Można wykorzystać nabytą wiedzę o zagadnieniu omówionym wcześniej w ramach programu obowiązkowego. W innym razie zalecamy uważne przeczytanie wskazówek znajdujących się na stronie 12
Idea pamięci	1 godzin	Ten krok jest niezbędny. Zalecamy uważne przeczytanie wskazówek znajdujących się na stronie 14
Historia i pamięć	1 godzin	Ten krok jest wymagany. Sukces metodologii polega na dobrym rozumieniu obydwu koncepcji. Sugerujemy uważne przeczytanie wskazówek znajdujących się na stronie 15 i maksymalne skupienie się na jednym aspekcie pamięci (osobistym, wojennym, społecznym, ekonomicznym itp.). Zbyt wiele aspektów może skomplikować analizę.

Etap	Czas	Porady
Ustne świadectwa	2 godziny	Wywiady są kluczową częścią metodologii. Sugerujemy 3 godziny na przygotowanie i przeprowadzenie wywiadów w szkole. Niektóre pomysły na skrócenie tego kroku to: poproszenie uczniów aby przeprowadzili wywiady z członkami rodzin w domu, pomoc w przygotowaniu pytań lub współpraca z nauczycielami języka ojczystego, po to aby, w ramach tych lekcji mogli przeprowadzić wywiady. Sugerujemy uważne przeczytanie wskazówek znajdujących się na stronie 17 i odpowiednie zaadaptowanie. Wywiady stanowią klucz tej metody
Analiza	3 godziny	Ta część zawiera analizę wywiadów a także porównanie źródeł historycznych ze źródłami pamięci. Zalecamy uważne przeczytanie wskazówek znajdujących się na stronie 22 i odpowiednie zaadaptowanie ich

OPCJONALNIE

Prezentacja projektu	30' - 1 godzin	To ważne, aby poświęcić czas na to, by upewnić się, że uczniowie zrozumieli cele projektu i aby zbadać ich wcześniejszą wiedzę. Zalecamy uważne przeczytanie wskazówek znajdujących się na stronie 12 i odpowiednie zaadaptowanie ich
Wizyta w miejscu pamięci lub muzeum	-	Zalecamy wizytę w lokalnym muzeum lub miejscu pamięci (np. pomniku upamiętniającym wojnę)
Twórczy końcowy rezultat**	-	Twórczy produkt końcowy** okazał się być czynnikiem motywującym uczniów do pracy podczas pilotażowych projektów. Można uznać tę część metody jako zadanie domowe lub też można nawiązać współpracę z nauczycielami prowadzącymi lekcje sztuki. Proszę odnieść się do wskazówek na stronie 25

5 Jakie są cele SEM@S?

Celem SEM@S jest rozwinięcie następujących kluczowych specyficznych kompetencji i efektów nauczania poprzez przedstawienie idei pamięci w nauczaniu historii:

5.1. Kluczowe Kompetencje **KK**

- KK1:** Społeczne i obywatelskie kompetencje: wiedza o tym, co dzieje się w Twojej wsi, mieście, kraju, w Europie oraz na świecie
- KK2:** Metody uczenia się: bycie odpowiedzialnym za własne uczenie
- KK3:** Komunikacja w ojczystym języku/ komunikacja w obcym języku
- KK4:** Kompetencje informatyczne: podstawowe umiejętności w zakresie teleinformatyki (itd.)
- KK5:** Świadomość kulturowa.

5.2. Specyficzne Kompetencje **SK**

- SK1:** Krytyczne myślenie podczas poszukiwania źródeł historycznych lub geograficznych
- SK2:** Rozwijanie analitycznego myślenia w kontakcie z informacją**
- SK3:** Rozwijanie twórczego myślenia podczas badań nad historyczną zmianą społeczną lub traumatyczną przeszłością
- SK4:** Poprawienie umiejętności uczniów w pracy w grupie
- SK5:** Przedstawienie aktywnego podejścia do procesu uczenia, w którym uczniowie uczą się niezależnie
- SK6:** Poprawienie umiejętności podejmowania decyzji
- SK7:** Poprawienie umiejętności ustnego wypowiedzenia się w j. angielskim
- SK8:** Używanie technik multimedialnych do nagrywania/ utrwalania wspomnień jako produktu procesu uczenia się.

5.3. Efekty/produkty nauczania **LO**

- LO1:** Znalazienie oraz rejestracja odpowiednich informacji (praca indywidualna lub grupowa), z historycznych i społecznych źródeł zaproponowanych przez nauczycieli (oryginalne jak również drugorzędne źródła bibliograficzne i użycie technik teleinformatycznych (ICT))
- LO2:** Konfrontacja informacji uzyskanych w trakcie zbierania wywiadów ze świadkami, krytycznie porównanie tych informacji z uzyskanymi z innych źródeł dowodami, z rozróżnieniem faktów od opinii i analizy społecznej oraz ukazanie historycznego kontekstu dodatkowych informacji, często przeciwstawnych
- LO3:** Przeprowadzanie pracy w grupach analizującej różne aspekty procesu historycznego rozważając jednocześnie istniejące różnice pomiędzy historią i pamięcią historyczną, relacje pomiędzy różnymi czynnikami i wielorakimi przyczynami
- LO4:** Planowanie, rozprowadzanie zadań, monitorowanie i ocenianie pracy grupowej, o którą proszeni są uczniowie
- LO5:** Dzielenie się wykonywaną pracą grupową, wyjaśnianie swoich badań uczniom z innych europejskich krajów używając narzędzi ICT
- LO6:** Wykonanie kreatywnego produktu końcowego (cyfrowe narracje – digital story telling, wystawa) opierające się na zebranych informacjach (świadectwach, literaturze, zdjęciach).

Tabela poniżej łączy kluczowe kompetencje i specyficzne kompetencje dotyczące projektu z oczekiwanymi efektami nauczania:

Kluczowe Kompetencje KK		KK1: Społeczne i obywatelskie kompetencje					KK2: Metody uczenia się			KK3: Komunikacja w ojczystym i obcym języku	KK4: Umiejętności teleinformatyczne	KK5: Świadomość kulturowa
Specyficzne Kompetencje SK		SK1: Krytyczne myślenie	SK1: Krytyczne myślenie	SK2: Analityczne myślenie	SK2: Analytical thinking	SK3: Kreatywne myślenie	SK4: Umiejętność pracy w grupie	SK5: Aktywne i niezależnie uczenie się	SK6: Umiejętność podejmowania decyzji	SK7: Umiejętność ustnej wypowiedzi	SK8: Używanie metod ICT by stworzyć kreatywny produkt końcowy	
Efekty/produkty nauczania LO		LO1: Do wyszukiwania i rejestracji informacji	LO2: Wywiad z zainteresowanymi stronami i porównanie informacji	LO3: Do analizy różnic pomiędzy historią i pamięcią	LO4: Planowanie, rozpiszanie, monitorowanie i ocenianie pracy			LO5: Dzielnie się pracą w grupie z europejskimi uczniami	LO6: Praca i kreatywna produkcja			
Faza	Działanie											
1.Generalne idee	1.1.Przed rozpoczęciem											
	1.2.Tło historyczne	X			X							
	1.3.Idea pamięci	X										
	1.4.Pamięć i historia	X			X							
2.Wywiady	2.1.Przygotowanie i techniki przeprowadzania wywiadów		X		X			X				
	2.2.Środowisko osoby, z którą przeprowadzany jest wywiad, przygotowanie pytań		X		X			X				
	2.3.Wywiady		X		X			X				
3.Analazy	3.1.Analiza wywiadów				X			X				
	3.2.Porównanie historii i pamięci				X			X				
4.Twórczy rezultat końcowy	4.1.Twórczy rezultat końcowy							X				
5.Dzielenie się pamięcią	5.1.Dzielenie się pamięcią							X	X	X	X	

Przed rozpoczęciem

PREZENTACJA PROJEKTU (1 godzina)

Cele

Zaprezentowanie uczniom ogólnego planu nauczania: tematy, cele, działania i ocena.

Proponowane działania

To ważne, aby uczniowie mieli ogólną wizję tego, co będą robić, tego czego się od nich oczekuje oraz jak oceniany będzie proces uczenia się.

Jeśli prowadzisz projekt z więcej niż jedną klasą, możesz dla wszystkich zaangażowanych uczniów zorganizować zbiorczą prezentację.

Przydatne może okazać się wcześniejsze sprawdzenie wiedzy uczniów po to, aby zapewnić im odpowiedni proces uczenia się i jednocześnie mieć bazę do oceniania jego efektów.

Aby **ocenić wpływ projektu na Państwa** uczniów, to może być dobry moment aby dać im końcowy kwestionariusz do wypełnienia wraz z postprojektowym kwestionariuszem. Modele użyte podczas pilotażu są dostępne na stronie internetowej, można je wykorzystać lub zmodyfikować i zaadaptować do własnych potrzeb i zamierzeń.

PORADY

Spróbuj uczynić prezentację jak najbardziej atrakcyjną, tak żeby była różna od zwykłych, codziennych lekcji (np. zabierz uczniów z sali, użyj technik multimedialnych). W ten sposób uczniowie prawdopodobnie poczują się podekscytowani i zmotywowani do wzięcia udziału w nowym projekcie.

Faza 1: Ogólne idee

KROK 1: TŁO HISTORYCZNE (1 godzina)

Cele

Uczniowie rozwijają swoje rozumienie tła historycznego danego okresu historycznego/tematu.

Proponowane działania

Proponujemy pewne pomysły odnośnie podejścia do zagadnienia tła historycznego, wybranego okresu historycznego czy tematu. Nasze propozycje opierają się na procesie aktywnego uczenia i zostały zaprojektowane by trwać ok. 1 godziny. Możesz wybrać inne metody by osiągnąć ten sam cel.

Działanie 1: Chronologia.

Przygotowania:

- Podziel wybrany okres historyczny na 5-7 pomniejszych okresów chronologicznych
- Zidentyfikuj jedno ważne, lokalne, narodowe i europejskie zdarzenie z każdego okresu oraz wybierz jedno z trzech, po to aby przebadać je dogłębnie. Wykonaj laminowane kartki (A4- A5) dla każdego wydarzenia, jeśli to możliwe ze zdjęciem/obrazkiem.

Będziesz potrzebować ok 20- 25 kartek, zależnie od tego jak dużo uczniów/ grup jest w klasie. Zaznacz za pomocą czerwonej ramki kartkę z wydarzeniem, któremu uczniowie mają się dogłębnie przyjrzeć

- Przygotuj źródła, których uczniowie mogą użyć przy pracy nad historycznym okresem (książka, strona WWW) i zaznaczoną kartką
- Przygotuj duży rulon papieru, który uczniowie będą mogli użyć by stworzyć oś czasu. Podziel papier na okresy czasu i zostaw miejsce na lokalne, narodowe i europejskie wydarzenia. Przykład:

	1940	1941	1942
Lokalne zdarzenie			
Narodowe zdarzenie			
Europejskie zdarzenie			

odczas lekcji:

- Podziel uczniów na grupy po 4-5 osobowe
- Każda grupa dostaje trzy kartki, które musi umieścić na wielkiej osi czasu na ścianie klasy. Uczniowie muszą poprawnie zidentyfikować zarówno okres czasu, w którym zdarzenie miało miejsce, ale także stwierdzić czy miało ono charakter lokalny, narodowy czy europejski
- Jedna z kartek jest czerwona i ma być przeanalizowana szczególnie uważnie oraz zaprezentowana klasie w całości na koniec zajęć
- Gdy oś czasu jest zapelniona wydarzeniami, grupa prezentuje kartki podkreślając ostatnio nabytą wiedzę odnoszącą się do zakreślonej na czerwono kartki. Następnie uczniowie podsumowują swoją pracę poprzez użycie osi czasu by wykazać:
 - powiązania istniejące pomiędzy lokalnymi, narodowymi i europejskimi wydarzeniami historycznymi
 - powiązania istniejące pomiędzy wydarzeniami na różnych szerokościach geograficznych
 - powiązania zachodzące pomiędzy przeszłością i teraźniejszością.
- Jeśli to możliwe, oś czasu może być eksponowana w klasie przez cały czas trwania projektu.

PORADA

Jeśli zamierzasz użyć działania z osią czasu, dostępne są pewne aplikacje ułatwiające uczniom stworzenie własnych osi czasu: <http://www.timetoast.com/> i <http://timerime.com/>

Działanie 2: Objąsnianie źródeł.

- Nauczyciel przygotowuje 3 zestawy materiałów źródłowych z danego okresu (jeden na każdy wybrany aspekt i jeden dla każdego studenta)
- Rozdaje materiały i daje uczniom po 5-10 minut na przeczytanie ich, odpowiedzenie na pytania, itp.
- Prosi uczniów o wyjaśnienie ich własnych slajdów/ materiałów innym:
 - a. Jeden na jeden (aspekt 1)
 - b. W małych grupach (aspekt 2)
 - c. Dla całej klasy (aspekt 3).
- W obecności całej klasy, poprosz uczniów aby podyskutowali o źródłach. Jak różnią się źródła? Jak zmieniło się ich rozumienie danego zdarzenia, jeśli mieli dostęp do wielu źródeł? Zidentyfikujcie obszary konfliktu lub niezgody pomiędzy różnymi źródłami. Jaki jest pogląd uczniów na wiarygodność różnych źródeł?

Cele

Przedstawienie uczniom idei pamięci, tego jak jest konstruowana i transmitowana.

Proponowane działania

Proponujemy pewien pomysł na wyjaśnienie idei pamięci i tego jak indywidualne oraz zbiorowe pamięci są konstruowane oraz jak się ze sobą łączą. Ta propozycja opiera się na aktywnym podejściu do uczenia i zaplanowana została na czas 1 godziny. Możesz wybrać inną metodę by osiągnąć ten sam cel.

1. Poproś uczniów o przygotowanie następującego zadania domowego:

- Przywołanie wspólnego dla całej klasy wydarzenia (szkolna wycieczka, etc.) i zapisania wszystkiego co pamiętają na jego temat
- Poproszenie rodziców lub dziadków aby podzieli się z nimi wspomnieniami dotyczącymi jakiegoś zdarzenia albo daty. Czego doświadczyli tego dnia? Co zapamiętali?

2. W klasie poproś uczniów by usiedli w kręgu. eden z uczniów będzie trzymał kłębek nici opowiada swoje wspomnienie dotyczące zdarzenia klasowego. Potem podaje kłębek do innego ucznia, który opowiada swoje wspomnienie dotyczące tego zdarzenia. Następnie rzuca kłębek do następnego ucznia, który pamięta to samo zdarzenie i również przekazuje swoje wspomnienie. W taki sposób, dzieląc wspomnienia uformujecie sieć.

3. Po uformowaniu sieci, uczeń, który trzyma koniec nitki przywoła wspomnienia jego/jej rodziców lub dziadków o wspomnianym wydarzeniu lub dacie. Potem poda nitkę kolejnym uczniom, którzy opowiedzą kolejne wspomnienie związane z tym samym zdarzeniem, podczas gdy on/ona będzie związać nić. Pod koniec tego ćwiczenia nitka będzie znów zwinięta w kłębek.

PORADY

- Używanie nici jest opcjonalne, ale pomaga uczniom zwizualizować sobie sieć relacji pomiędzy wspomnieniami i osobami w związku z danym wydarzeniem. Fakt siedzenia w kręgu zamiast w ławkach ułatwia komunikację osobistych wspomnień i tworzy bardziej przyjazną atmosferę
- Jeśli posiadasz podstawową dokumentację danego wydarzenia, o którym mówią uczniowie (zdjęcia, film, program), uczniowie mogą porównać ich wspomnienia z oficjalnymi materiałami. Jakiemu rodzaju informacje zawierają ich wspomnienia, których nie zawiera oficjalna dokumentacja i vice versa?
- Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej na temat idei pamięci, dokument pt. Pamięć i Tożsamość. Przegląd stanowisk, który tłumaczy ramy teoretyczne projektu, uwzględniając koncepcję pamięci i jej relacje z tożsamością. Może się to okazać przydatne w przygotowywaniu lekcji.

Cele

Odkrywanie wraz z uczniami różnic istniejących pomiędzy historią i pamięcią wybranego okresu.

Proponowane działania (ćwiczenia)

Część 1: Wyjaśnienie idei pamięci i historii.

Możesz użyć następujących definicji:

- **Zbiorowa pamięć:** odnosi się do wspomnień, często poddanych procesowi mitologizacji reprezentacji przeszłości, podzielanej przez grupę, która popiera zbiorową tożsamość danej grupy lub społeczności
- **Historyczna pamięć:** to podejście prezentowane przez grupę albo społeczność aby zachować ślady ich przeszłości, utrzymać i przekazać następnym generacjom obraz przeszłości jaki wykreowali. Takie wysiłki by odkryć przeszłość często pojawiają się jako odpowiedź na poczucie straty, jeśli przeszłe wydarzenia zostały zapomniane. W takich przypadkach mówimy o procesie przywracania czy też odzyskiwania historycznej pamięci.

Aby lepiej zrozumieć znaczenie koncepcji pamięci historycznej, wymienimy teraz kilka jej głównych cech:

1. Każda społeczność kreuje własny obraz albo reprezentację swojej przeszłości.

Pamięć historyczna jest więc rezultatem procesu rekonstrukcji, w którym jego przywódcy aktywnie i selektywnie kreują ich wspomnienia, pamiętając pewne wydarzenia i zapominając lub przemilczając inne. Poprzez te procesy pamięć przekształca przeszłość, kreując wyobrażony wizerunek przeszłości, która w ten sposób staje się wartościowa dla współczesnych.

2. Dlatego pamięć może się zmieniać.

Ponieważ zawsze patrzymy na przeszłość z teraźniejszości, nasz pogląd na przeszłość i powiązania jakie tworzymy mogą się różnić zależnie od naszych bieżących warunków. Powinniśmy wziąć pod uwagę fakt, że pamięć zawsze kreowana jest w teraźniejszości. Kwestie, które interesują nas w teraźniejszości decydują o skupieniu się na pewnych wydarzeniach z przeszłości i na sposobach ich rekonstrukcji.

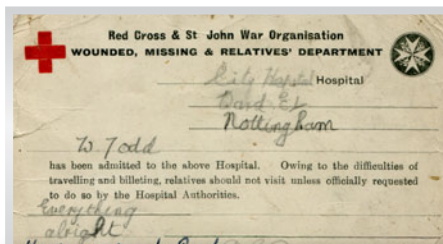
3. Pamięć historyczna to nie przeszłość, ale raczej efekt próby potężenia z tą przeszłością – odnosi się do wysiłku zapamiętywania i wspomniania (komemoracji) przeszłych zdarzeń i procesów

4. Konieczne jest zapewnienie jasnych definicji pamięci historycznej i historii

ponieważ inaczej mogą być one mylące. Pamięć jest eklektyczną i selektywną rekonstrukcją przeszłości. Wspomnienia są stale tworzone i przetwarzane, są żywe i oparte na dialogu zapominania i zapamiętywania. Ludzie pamiętają i zapominają o przeszłości stosownie do potrzeb współczesności. Ludzie często są nieświadomi tego stałego procesu i dlatego ich wspomnienia są podatne na manipulację. Wspomnienia są różnorodne i specyficzne, zbiorowe i indywidualne. Pamięć jest kluczowym elementem w tworzeniu i utrzymywaniu indywidualnej i wspólnotowej tożsamości.

5. Historia, z drugiej strony, należy do każdego i nikogo bo powołuje się na uniwersalne kwestie.

Jest konstruktem wytwarzanym przez duże podmioty (państwa, grupy etniczne, narody), których przeszłość jest selektywnie przywłaszczana, pamiętana, zapominana i tworzona. Jednocześnie jest reprodukowana i akceptowana w powszechnej świadomości. Stanowi ona podstawę do ustalenia autentyczności poszczególnych tożsamości, aby służyć członkom grupy i społeczności międzynarodowej. Historia może być wykorzystywana do wsparcia politycznej niezależności, suwerenności terytorialnej i samostanowienia.

Kiedy uczniowie przeanalizują te definicje, warto skonfrontować je z przykładami. Wybierz dobrze znane, odpowiednie zdarzenie historyczne lub okres różny od tego, nad którym pracujesz w ramach projektu. Następnie przedstaw uczniom:

- **Wspomnienia:** wszelkie źródła indywidualnego świadectwa (nagrania audiowizualne, listy, spisane wspomnienia)
- **Historia:** historyczne wyjaśnienia kontekstu lub samego zdarzenia: wywiad z historykiem, dokumenty, książki.
- **Pamięć zbiorowa:** dokumenty zbierające różne indywidualne wspomnienia, np. film dokumentalny, publikacja zawierająca różne indywidualne źródła itp.
- **Pamięć historyczna:** dziedzina pamięci rozumiana jako obiekty zarówno materialne, jak również abstrakcyjne konstrukty intelektualne, które reprezentują i symbolizują pamięć zbiorową danej grupy społecznej. Mogą to być miejsca geograficzne, pomniki, muzea, instytucje, zdarzenia a także mity, pieśni, książki i inne dzieła sztuki.

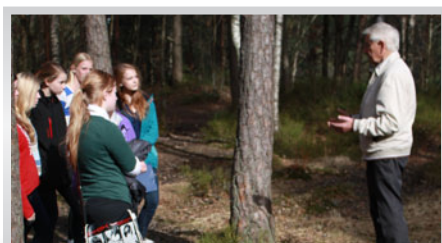
Część 2: Zwiedzanie /Warsztaty.

Zwiedzanie działa bardzo motywująco na uczniów i może przynieść inny wymiar do idei dyskusowanych w klasie. Podczas zajęć pilotażowych uczniowie odwiedzili: muzea, archiwa, pomniki, miejsca pamięci, miejsca symboliczne oraz zapoznali się z przestrzenią miasta w poszukiwaniu przykładów miejsc historycznej pamięci.

PORADA

Zwiedzanie i wycieczki nie są zaplanowane w ramach proponowanej metodyki zajęć: proszę o tym pamiętać podczas ich planowania, aby mieć wystarczająco dużo czasu na realizację wszystkich elementów metodycznych.

Jeśli zaangażujesz rodziców, możesz zorganizować wycieczki poza czasem szkolnym, możesz skorzystać z pomocy lokalnych organizacji albo członków społeczności.

KROK 1: TECHNIKI PRZYGOTOWYWANIA WYWIADU (1 godzina)

Cele

Zapewnienie uczniom minimalnych kompetencji z zakresu technik prowadzenia wywiadu, które umożliwią im przeprowadzenie wywiadów ze świadkami na temat ich wspomnień.

Proponowane działania

Poniższe ćwiczenia przygotowują uczniów do prowadzenia wywiadu z żyjącym świadkiem dotyczącym jego doświadczeniach z przeszłości. Należy umówić się na spotkanie z taką osobą, tak żeby uczniowie mogli sprawdzić w praktyce nabytą wiedzę.

1. Co czyni wywiad dobrym? (20 minut).

Nauczyciele pokazują dwa krótkie filmy np. pochodzące z serwisu youtube.com, pokazujące dwa różne wywiady - najlepiej jeśli jeden z nich będzie dotyczył wiadomości a drugi będzie wywiadem ze znaną osobą. Nauczyciel pokazuje uczniom filmy i prosi, aby zrobili notatki.

- Jak sądzą, jakie był cel prowadzącego wywiad?
- Jakich technik używa prowadzący wywiad, by zdobyć informacje od swojego gościa?
- Jaki jest jego/jej styl prowadzenia wywiadu? (agresywny, przyjacielski, formalny itp.)
- Jak gość radzi sobie z pytaniami?
- W opinii uczniów, czy wywiad był „sukcesem” prowadzącego czy gościa?

Dla skrócenia tego ćwiczenia, można użyć jednego klipu video. Alternatywnie, uczniowie mogą porównać wywiad radiowy z telewizyjnym i przeanalizować różnice, które związane są z faktem, że podczas wywiadu obserwujemy czyjąś mowę ciała.

2. Dlaczego wykorzystujemy wywiady w historii? (10 minut).

Cała grupa Q&A – zapytaj uczniów dlaczego i jak używamy formy wywiadu w historii i zapisz odpowiedzi. Przywołaj przykłady z klipów video. W jaki sposób wywiad różni się od np. przeczytania czyjejś autobiografii lub obejrzenia zdjęć z danego wydarzenia? To może być jedyny sposób zebrania pewnych świadectw.

- Zbiera się osobiste doświadczenia bardziej niż oficjalne wersje wydarzeń
- Może być użyty by zapełnić luki w naszej wiedzy
- Może pokazać jak ludzie pamiętają zdarzenia po dłuższym czasie i pomóc ułożyć wydarzenia w odpowiednim kontekście.

3. Jakich cech potrzebuje osoba, która chce dobrze przeprowadzić wywiad? (15 minut).

Poproś uczniów aby zastanowili się dlaczego przeprowadzamy wywiady. Czy wywiady są związane tylko ze znanymi osobami i politykami? Co z wywiadami związanymi z pracą? Jaki jest cel używania narzędzia wywiadu w historii i co sprawia, że jest ono przydatne?

Należy poprosić uczniów o pracę w grupach składających się z 3-4 osób, niech wymyślą, jakie cechy są potrzebne aby być osobą, która skutecznie przeprowadza wywiad? Należy poświęcić 10 minut na to ćwiczenie oraz 5 minut na zebranie informacji zwrotnej od grupy. Poproś jednego z uczniów o zapisanie cech, tak żeby powstała ich lista dostępna dla całej grupy.

Jest ich wiele, np.:

- Empatia wobec respondenta – bycie wrażliwym na jego/jej uczucia, zwłaszcza gdy temat jest drażliwy lub potencjalnie niepokojący
- Wiedza na temat, z którym wiąże się wywiad
- Cierpliwość
- Przyjazne obejście, uprzejmość i dobre maniery
- Zainteresowanie ludźmi
- Dyskrecja – zawsze powinieneś/powinnaś otrzymać pisemną zgodę respondentów przed wykorzystaniem lub użyciem czegokolwiek, co powiedzieli
- Dobra organizacja
- Osoba godna zaufania i niezawodna
- Kompetentna w zakresie techniki (nagrywania itp.)
- Osoba, która potrafi jednocześnie słuchać, myśleć i kierować rozmową, zapamiętując w tym samym czasie tematy, do których chce jeszcze powrócić
- Przede wszystkim jednak musi być to ktoś, kto potrafi dobrze słuchać. Osoba taka musi potrafić skoncentrować się na tym, co mówi respondent, ludzie zawsze wyczuwają gdy nie poświęca im się pełnej uwagi.

Należy podzielić klasę na małe grupy, w których będzie jedna osoba przeprowadzająca wywiad, jeden respondent i jeden obserwator. Poszczególne grupy powinny ćwiczyć przeprowadzając krótkie wywiady na tematy, w których uczniowie czują się swobodnie, np. o tym co lubią robić poza szkołą, co robicieś/aś w weekend? Czy potrafisz opisać swój wymarzony dzień? Poproś uczniów by pomyśleli o tym, jakie pytania zadają, jak efektywne okazały się być dane pytania w ich opinii oraz czy obserwatorzy zauważyli coś, co mogłoby poprawić przeprowadzane wywiady. Zmieniaj role.

Porady dla przeprowadzenia efektywnego wywiadu:

- Spraw aby respondenci poczuli się swobodnie
- Upewnij się, że czują się komfortowo, mają coś do picia jeśli będą mówić dłuższy czas
- Zachowuj kontakt wzrokowy (przedtem sprawdź czy nie ma kulturowych uwarunkowań dotyczących tego aspektu, np. uznawania tego za niegrzeczne)
- Upewnij się, że na zewnątrz nie będzie hałasów
- Zachowuj otwartą postawę ciała
- Słuchaj, słuchaj, słuchaj
- Zadawaj krótkie, konkretne pytania
- Mów jasno i prosto, jedno pytanie naraz
- Wyrażaj zainteresowanie cały czas.

Staraj się nie robić tego podczas wywiadu:

- Nie przerywaj, daj czas na dokończenie odpowiedzi, nie hałasuj gdy respondent opowiada. Używaj niewerbalnej komunikacji by zachęcić go/ją do kontynuowania
- Nie kłóć się z respondentem i nie przeciwstawiaj mu/jej się
- Nie popędzaj osoby, z którą rozmawiasz. Niektórzy ludzie potrzebują czasu by zebrać myśli
- Nie skacz z jednego tematu na drugi, jeśli respondent mówi coś interesującego, staraj się "drażnić" temat, to może być Twoja jedyna szansa
- Nie zapominaj swojego pytania, bo respondent może Cię poprosić o powtórzenie!

Przeanalizuj porady wraz z uczniami, upewniając się, że rozumieją dlaczego są istotne i jakie mogą być efekty wywiadu, jeśli zasady te nie będą przestrzegane.

PORADY

- **Wielokierunkowe podejście:** ten krok może być realizowany na lekcji języka ojczystego
- **Użyteczne strony www:** źródła w innych językach będą dodawane jeśli to możliwe.

- www.le.ac.uk/emoha/howtointerview

The East Midlands Oral History Archive – jak przeprowadzać wywiad - przewodnik

- www.ohs.org.uk

The Oral History Society website, zawiera przykładowy formularz zgody na nagrywanie wywiadu: www.ohs.org.uk/public_docs/ohs_recording_agreement.pdf

- www.oralhistory.org/do-oral-history/principles-and-practices/

The Oral History Association's sekcja o podstawach i dobrych praktykach historii oralnej (ustnej).

KROK 2: ŚRODOWISKO RESPONDENTA, PRZYGOTOWANIE I ĆWICZENIE PYTAŃ (1 godzina)

Cele

Wyjaśnić kontekst świadectw i pomóc uczniom w przygotowaniu pytań w odniesieniu do profilu świadka.

Proponowane działania

Na koniec procesu przygotowywania pytań należy umówić spotkanie z respondentem, po to by uczniowie mogli sprawdzić swoją wiedzę w praktyce.

1. Przedstawienie respondentów, z którymi spotkają się uczniowie.

Należy wytłumaczyć uczniom, że będą przeprowadzać wywiad z żyjącym świadkiem, wywiad dotyczący jego/jej doświadczenia w związku z wydarzeniem, które miało miejsce w przeszłości.

- Proszę pokazać uczniom krótki film z wywiadem. Klasa powinna być podzielona na dwie grupy i potem każda połowa na małe grupy
- Połowa grupy otrzymuje materiał źródłowy o danej osobie: zdjęcia, cytaty, życiorys, informacje o tym kim są i czego doświadczyli
- Druga połowa grupy otrzymuje pewien materiał źródłowy o wydarzeniu, na temat którego przeprowadzą wywiad, np. fragmenty historii formalnej, zdjęcia, raporty
- Każda grupa jest zobligowana do użycia materiału źródłowego do napisania krótkiego sprawozdania na temat tej osoby lub wydarzenia używając nagłówków takich jak: kto, co, kiedy, gdzie, dlaczego?

2. Przygotowanie wywiadu (20 minut).

Uczniowie pracują w małych grupach, po to aby zaplanować i przygotować wywiady z osobą przedstawioną w poprzednim ćwiczeniu, tak jak to czynią profesjonalni historycy. Uczniowie powinni zaplanować:

- Praktyczny wygląd pokoju i udogodnienia - gdzie będą przeprowadzać wywiad? Jakich zasobów potrzebują? Jak się upewnią, że respondent czuje się komfortowo?
- Jaki rodzaj pytań będą zadawać? Uczniowie powinni przygotować listę 10-12 pytań i pomyśleć uważnie jakie informacje chcą uzyskać od respondenta i w jakiej kolejności
- Uczniowie muszą ustalić, kto z grupy będzie zadawał konkretne pytanie. Jak się upewnią, że utrzymują kontakt wzrokowy i komunikację z respondentem? Uczniowie powinni ćwiczyć zadawanie pytań raczej z pamięci niż czytając je z kartki.

Jeśli uczniowie przeprowadzają wywiady poza szkołą, należy być pewnym, że dysponują odpowiednimi wskazówkami:

- Uczniowie powinni przeprowadzać wywiady tylko z kimś kogo znają lub osobą, z którą spotkanie zaaranżowała szkoła. Nie powinni iść sami
- Powinni upewnić się, że miejsce, w którym przeprowadzany będzie wywiad jest odpowiednie (ciche, komfortowe itp.)
- Uczniowie muszą zapytać respondentów, czy zechcieliby podzielić się z nimi materiałami takimi jak zdjęcia, listy, dokumenty itp.

TIPS

· **Użyteczne strony www:** źródła w innych językach będą dodawane jeśli to możliwe.

- www.le.ac.uk/emoha/howtointerview
The East Midlands Oral History Archive – jak przeprowadzać wywiad - przewodnik
- www.ohs.org.uk
The Oral History Society website, zawiera przykładowy formularz zgody na nagrywanie wywiadu: www.ohs.org.uk/public_docs/ohs_recording_agreement.pdf
- www.oralhistory.org/do-oral-history/principles-and-practices/
The Oral History Association's sekcja o podstawach i dobrych praktykach historii oralnej (ustnej).

KROK 3: WYWIADY (2 godziny)

Cele

Uczniowie prowadzą wywiady ze świadkami lub ich potomkami po to, aby zdobyć osobiste wspomnienia o konkretnym okresie historycznym albo zdarzeniu.

Proponowane działania

Należy zdecydować o formie oraz sposobie przeprowadzenia wywiadów zależnie od ilości świadków, umiejętności grupy i ilości uczniów. Należy także zdecydować np. jak podzielić klasę na grupę, czy świadkowie przyjdą do szkoły czy też zostaną odwiedzeni ich w miejscu nawiązującym do ich wspomnień, jak wielu świadectw potrzebujesz itp.

Rozmawianie z respondentami w małych grupach jest dobrym sposobem aby upewnić się, że nie czują się oni onieśmieni. Dyskusja klasowa pod koniec tego etapu może pozwolić uczniom zadać pewne ogólne pytania i pokazać im jak wiele się nauczyli. Możesz zapytać ich co zyskali dzięki wywiadam (wiedza, emocje), tak by uczniowie uczyli się także od siebie nawzajem, jak również zapytać respondentów jak to jest być osobą, z którą przeprowadza się wywiad.

Pewne pomysły jak kierować wywiadem:

Przed wyznaczonym terminem wywiadu, powiedz swojemu respondentowi o celach wywiadu i tego, jak długo będzie trwać. Przekaż mu to na piśmie, wraz z wszelkimi warunkami wywiadu np. odnośnie transportu. Poproś by przyniósł/przyniosła ze sobą powiązane zdjęcia czy dokumenty.

Uczniowie powinni mieć zadowalającą wiedzę o danym okresie historycznym i mieć przygotowane pytania. Należy być pewnym czy urządzenia wykorzystane do nagrania wywiadu działają, czy posiadamy zapasowe baterie i karty pamięci. Należy pamiętać, że niektórzy świadkowie mogą być niechętni nagrywaniu wywiadu, co powinno zostać sprawdzone przed wywiadem.

Na początku wywiadu należy przypomnieć respondentowi, że uczniowie będą skoncentrować się na jego/jej wspomnieniach i doświadczeniach. Należy go też poinformować, że uczniowie będą kierować wywiadem bazując na przygotowanych wcześniej pytaniach. Respondent powinien zostać posadzony na komfortowym krześle czy fotelu, w takim miejscu by czuł się częścią grupy. Należy go następnie poprosić o przedstawienie się i rozpocząć rozmowę zadając mu/jej kilka początkowych pytań, tak aby poczuł/a się zrelaksowany/a. Należy uprzednio ustalić kto będzie zadawał pytania i w jakiej kolejności. Respondent powinien być obserwowany czy nie męczy go zadawanie pytań. Należy go zapytać o wyjaśnienie kwestii, które wydają się niejasne – to zapewne jedyna taka możliwość. Osoba prowadząca wywiad nie powinna wyrażać swojej opinii w żadnym miejscu ani w żaden sposób osądzać tego, co mówi respondent.

Na koniec wywiadu należy podziękować respondentowi i poprosić o zgodę na wykorzystanie wywiadu do celów naukowych i edukacyjnych. Warto poprosić respondenta aby podzielił się swoimi odczuciami po wywiadzie.

PORADY

- Jest wysoce wskazane aby dla potrzeb późniejszej analizy nagrywać wywiady, jednak najpierw należy zapytać osobę, z którą przeprowadzany jest wywiad czy się na to zgadza. Jeśli respondent nie chce być nagrywany należy upewnić się, że uczniowie mają przygotowany schemat robienia notatek
- Alternatywnie, zależnie od tematu, uczniowie mogą przeprowadzić wywiad z kimś z rodziny. To skróci metodologię i przybliży temat uczniowi
- **Wielokierunkowe podejście:** Ten krok może zostać zrealizowany podczas lekcji języka ojczystego.

KROK 1: ANALIZA WYWIADÓW (2 godziny)

Cele

Uczniowie określają główne idee przekazywane przez respondentów i to, jak odnoszą się one do okresu historycznego.

Proponowane działania

Analiza wywiadów musi być zaplanowana uważnie. Jeśli respondenci przyszedli do klasy, wskazane jest aby uczniowie przeprowadzili analizę zebranych wywiadów tak szybko jak to tylko jest możliwe, najlepiej bezpośrednio po tym jak je skompletują. W analizie wywiadów uczniowie powinni spróbować:

- Ulokować wspomnienia respondenta w historycznym kontekście, o którym się uczyli
- Określić nową wiedzę i informacje dotyczące historycznego zdarzenia/procesu
- Dokonać rozróżnienia pomiędzy tym, co respondenci mówią o faktach historycznych a tym co mówią o swoich własnych interpretacjach
- Zauważyć i zidentyfikować różnicę kiedy respondenci mówią o swoim własnym doświadczeniu a kiedy o czyimś (to ważne zwłaszcza w przypadku świadków np. bitew)
- Rozpoznać emocje respondenta i ich przyczyny
- Rozpoznać jak historyczne wydarzenia/ procesy zmieniają życie jednostek i jakie są tego konsekwencje (ważne zwłaszcza dla tematu wojny i innych traumatycznych wydarzeń)
- Zauważyć, że istnieją różne punkty widzenia na te same wydarzenia historyczne.

Można zadać uczniom następujące pytania:

- Czy usłyszałeś coś, co Cię zaskoczyło?
- Czy respondent powiedział coś do stało w sprzeczności z tym, czego do tej pory się dowiedziałeś? Czy wywiady dodały jakieś nowe fakty do Twojej wiedzy o tym okresie historycznym?
- Czy respondenci wyrażali swoje opinie na temat tego, co się wydarzyło?
- Czy były to ich własne opinie czy opinie innych ludzi?
- Czego dowiedziałeś/aś się o tym co czuli respondenci z obserwowania ich twarzy, słuchania głosu i ich gestów?
- Czy pojawiły się pytania, na które respondenci nie chcieli odpowiedzieć, nie umieli, lub takie, o których mówili ale ostatecznie nie odpowiedzieli?
- Czy wywiad zmienił to co do tej pory wiedziałeś o tym okresie historii?

PORADY

Zawężenie tematu, o którym opowiadać będą respondenci do stricte związanego z tematem, nad którym pracujecie. Ułatwi to analizę i pomoże uczniom uczyć się od siebie nawzajem.

KROK 2: PORÓWNANIE HISTORII I PAMIĘCI (2 godziny)

Cele

Porównanie i ocena relacji pomiędzy pamięcią a historią w odniesieniu do określonego zagadnienia.

Proponowane działania

Podczas tego etapu uczniowie opisują różne źródła, z których korzystali i dowiadują się co wnoszą do omawianego zagadnienia i analizują jak te źródła mogą się różnić. Identyfikują jak wspomnienia powiązane z wybranym tematem były tworzone i porównują pamięć zbiorową i indywidualną.

Ta część metodologii jest wymagająca, ponieważ uczniowie pracują teraz z ideą pamięci w praktyce, nie tylko w teorii. Nauczyciele powinni zachęcać uczniów do dyskusji i prezentacji ich własnych pomysłów.

Aby zacząć uczniowie będą musieli skompilować podsumowanie tego, czego się dotąd nauczyli. Można im w tym pomóc, używając poniższych pytań?

1. O jakim okresie historycznym/temacie się uczyliście?
2. Z jakich źródeł korzystaliście aby dowiedzieć się czegoś o tym okresie/temacie (podręczniki, inne dokumenty, filmy, muzea, miejsca pamięci, filmy, wywiady)? Bądź konkretny, Internet to nie źródło.
3. Podsumuj, co źródła mówią o temacie.

Odpowiedzi na pytania 2 i 3 mogą być udzielone przez wykorzystanie tego szablonu:

Źródła, świadectwa	Co to źródło mówi Tobie o danym temacie?
Podręcznik	
Inne dokumenty i materiały - opisać (listy, pamiętniki, dzienniki, powieści, filmy?)	
Muzea (opisać jakie i gdzie)	
Miejsca pamięci - opisać co i gdzie	
Wywiady z żyjącymi świadkami - opisać kto to	

4. Czy te źródła opowiadają różne historie? Jeśli tak, czym różnią się te historie? *(Może być tak, że źródła są sprzeczne wobec siebie, jednak zwykle są po prostu różne. Zachęć uczniów do poszukiwania obydwu możliwości).*

5. Dlaczego historie/ wspomnienia są różne?

(Dlaczego wydarzenia historyczne są pamiętane na różne sposoby? Jak budowana jest pamięć na ten temat? Czy ten okres w historii bądź wydarzenie reprezentuje coś, co dana grupa lub naród chciałby zapomnieć czy zapamiętać w konkretny sposób? Jak i dlaczego? Zależnie od tematu, może być przydatne rozróżnienie pomiędzy pamięcią indywidualną (jednostek) a zbiorową. Materiały pomocnicze, które pomogą dowiedzieć się dlaczego wspomnienia się różnią zależą od tematu i dostępności, ale mogą to być np. gazety, fotografie, dzieła sztuki, książki, obrazy itp.).

Upewnij się, że analiza została przeprowadzona właściwie zanim przystąpisz do tworzenia końcowego produktu (do którego uczniowie często chcą chętnie przystąpić). Doświadczenia z eksperymentalnego zastosowania metodologii, pokazały, że jeśli analiza była niezadawalająca, kreatywny produkt końcowy stawał się ćwiczeniem w "opowiadaniu historii wydarzenia" bardziej niż analizą historii i pamięci.

PORADY

- Dobrym pomysłem może być pozwolenie uczniom aby systematycznie pracowali z powyższymi pytaniami. W ten sposób najpierw powinni przejść przez fazę opisową (pyt.1 do 3) w której dokumentują co różne źródła mówią o danych zagadnieniu (pyt.2 i 3)
- Przypomnienie niektórych źródeł historycznych z fazy 1 może okazać się przydatne. Najbardziej wymagającą fazą jest ta, podczas której uczniowie analizują czy źródła opowiadają różne historie i dlaczego tak się dzieje (pyt.4 i 5). To część, podczas której dochodzi do uwidaczniania się wspomnień.

Faza 4: Twórczy rezultat/produkt końcowy

KROK 1: TWÓRCZY RESULTAT/PRODUKT KOŃCOWY (5 hours)

Cele

Uczniowie powinni połączyć informację historyczną ze wspomnieniami, które odkryli (obiektywny i subiektywny punkt widzenia na ten sam okres czasu) oraz krytycznie przeanalizować relacje zachodzące między nimi.

Proponowane działania

Twórczy produkt końcowy może być rezultatem wykonanej pracy, wykorzystujący doświadczenia zebrane podczas aplikacji metodologii. Historyczne informacje i wspomnienia powinny być obecne tak samo jak osobisty punkt widzenia uczniów.

Najważniejszą częścią tego etapu jest proces przemyślenia i rozwijania analizy, nie produkt sam w sobie

Format będzie zależny od dostępnego czasu. Warto podyskutować z uczniami i dowiedzieć się jakie pomysły są dla nich najbardziej motywujące. Niektóre pomysły zostały już wprowadzone w życie:

- **Digital stories:** projektowanie i produkcja mogą być czasochłonne. W sytuacji niewystarczającej ilości czasu należy rozważyć inny rodzaj twórczego produktu końcowego. Jeśli zostanie wybrana ta opcja, należy się upewnić, że uczniowie posiadają już umiejętności techniczne i niezbędny sprzęt a odpowiednie oprogramowanie jest dostępne w szkole. Uczniowie mogą stworzyć Digital stores na lekcjach informatyki, jako część wielokierunkowego projektu
- **Prezentacja:** to najprostszy sposób połączenia materiałów (zdjęć, map, osobistych dokumentów), świadectw (zdjęcia świadków i transkrypcji), osobistych myśli itp., która nie wymaga wyspecjalizowanych umiejętności z zakresu technik teleinformatycznych. Uczniowie mogą jednak rozwinąć swoje umiejętności w tym zakresie używając bardziej kreatywnego narzędzia do tworzenia prezentacji takiego jak Prezi (www.prezi.com)
- **Wystawa:** zebranie przedmiotów czy obrazów z danego okresu jest dobrym sposobem na zaangażowanie rodzin w projekt (zapytaj w domu o przedmioty z przeszłości i wspomnienia). Można podjąć współpracę partnerską z lokalnym archiwum lub muzeum, które będzie gotowe do wypożyczenia pewnych przedmiotów lub kopii dokumentów do szkoły, po to aby użyć ich na potrzeby wystawy. To także dobry sposób aby przedstawić projekt reszcie szkolnej społeczności
- **Film dokumentalny:** ta opcja wymaga sporo pracy i wsparcia ekspertów. Jeśli uczniowie są bardzo zmotywowani i możliwe jest zdobycie dodatkowych środków na wsparcie techniczne lub współpracę z zewnętrznym partnerem, jest to bardzo dobre rozwiązanie.

Inne możliwości, które nie zostały przetestowane podczas pilotażu to np. komiks, kolaż, przedstawienie itp.

PORADY

- **Sprawdź czas:** należy wybrać taki produkt końcowy, którego format nie zabiera zbyt wiele godzin i pozwala na dokończenie realizacji celów projektu
- Ważne jest aby wybrany format motywował uczniów do pracy
- W porozumieniu ze szkołą i oczywiście wówczas, kiedy uczniowie są wystarczająco zmotywowani, po zajęciach szkolnych, mogą stworzyć twórczy produkt końcowy. Wspierani są przez odpowiedniego mentora, który poprowadzi ich przez proces jego tworzenia
- **Wielokierunkowe podejście:** ten etap może być przeprowadzony na lekcjach sztuki lub informatyki. Projekt może być rozbudowany poprzez współpracę z działem technologicznym, który może stworzyć dla uczniów „brief” umożliwiający im zaprojektowanie własnego pomnika dla upamiętnienia wydarzenia, które badali podczas pracy nad projektem, używając swojej wiedzy o historii i pamięci.
- Należy zapoznać się ze studiami przypadku dotyczącymi doświadczeń pilotażowych i przynoszących informacje o różnych doświadczeniach dotyczących wytwarzanych produktów.

Może okazać się pomocne uprzednie przygotowanie uczniom instrukcji, w jaki sposób krok po kroku realizować cel. Poniżej zamieszczony jest przykład Digital story, które zostało użyte w pilotażowych projektach Wielkiej Brytanii:

Napisz digital story opierającą się na jednej z osób, z którą rozmawiałeś/aś w zeszłym tygodniu. Twoja historia powinna zawierać dźwięk i obrazy, a także:

- Opowiedz coś o historii tej osoby
- Wyjaśnij jak indywidualna historia pasuje do kontekstu II wojny światowej
- Zawrzyj pewne własne myśli i odczucia .

Na potrzeby tej lekcji będziesz potrzebować:

- Oceny tego co wiesz o osobie i zrewidowania historii, której uczyłeś się dotąd o II wojnie światowej
- Zapisu i nagrania audio
- Stwórz scenopis dla swojej digital story i zorientuj się jakich obrazów będziesz potrzebować.

KROK 1: DZIELENIE SIĘ PAMIĘCIĄ (2 godziny)

Cele

Rozwinięcie poczucia europejskiego obywatelstwa podczas uczenia się o doświadczeniach studentów.

Proponowane działania

Te działania promują rozumienie europejskiej historii społecznej i jej ewolucji, osiągnięć oraz problemów. Krytyczne rozumienie historii oraz pamięci wymaga dużej wiedzy i świadomości obecności różnych perspektyw i punktów widzenia jak również zrozumienia, że historyczne wydarzenia mają wielorakie przyczyny.

Krytyczne rozumienie historii pomaga uczniom zrozumieć współczesne społeczeństwa oraz przemiany, którym podlegają. Pokazuje wkład różnych kultur do budowy danego społeczeństwa i wspiera poczucie przynależności do nich. To ważne by pokazać, że globalne obywatelstwo jest kompatybilne z lokalną tożsamością.

To, co proponujemy poniżej, może zostać zrobione we współpracy z partnerską szkołą, ale nie musi.

- Jeśli metodologia nie jest aplikowana we współpracy z inną szkołą w Europie, proszę wykorzystać bazę pamięci SEM@S, po to aby dowiedzieć się o doświadczeniach innych szkół
- Jeśli szkoła jest zaangażowana w ponadnarodowe partnerstwo, można użyć tych samych działań aby dzielić się z innymi, tym co zostało wykonane podczas zajęć.

Dobrym pomysłem może być zawieszenie mapy Europy w klasie, tak żeby uczniowie mogli zlokalizować kraj partnerski i oznaczyć go tematem lub okresem go dotyczącym. Odpowiednimi źródłami w tym procesie będą materiały dostępne w bazie danych: podsumowania, materiały użyte przez uczniów do stworzenia twórczego produktu końcowego, nawet jeśli materiały te są w języku obcym.

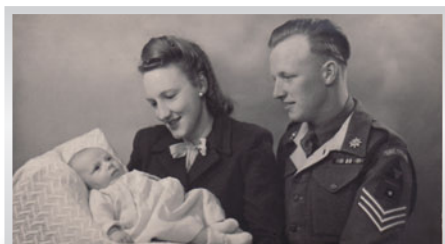
Należy zachęcić uczniów do samodzielnego odwiedzenia bazy danych, tak aby mogli niezależnie zapoznać się z tematami i wspomnieniami. Uczniowie powinni następnie:

- Znaleźć temat luźno nawiązujący do tematu nad którym pracowaliście (np. w podobnym czasie czy mający miejsce w tym samym miejscu). Mogą także wybrać temat, który wyda im się interesujący lub pochodzący z interesującego ich kraju, sprawdzając nad czym tam pracowano
- Opisz krótko:
 - Jaki kraj?
 - Konkretny temat
 - Okres historyczny
 - Jaka jest konkluzja ich analizy wspomnień z tego okresu?
- Czy wiedziałeś/aś cokolwiek o tej perspektywie wcześniej? Czemu nowego się nauczyłeś/aś? Czy jest coś czego nie zrozumiałeś/aś i o czym chcesz się więcej dowiedzieć?
- Czy jest to temat bardzo różny od tego, nad którym pracowałeś/aś, czy może są jakieś podobieństwa?

PORADY

- Jeśli nie masz partnerskiej szkoły, proszę odnieść się do sekcji Bazy danych pamięci europejskich (**Database of European Memories**) (*strona 32*) aby dowiedzieć się więcej
- Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej o tym, jak znaleźć szkołę partnerską, z którą można współpracować i podzielić się wspomnieniami, proszę przeczytać sekcję Dzielenie się efektami ze szkołą partnerską (**Sharing with a school partner**) (*strona 33*).

Wymieniamy poniżej szereg kryteriów, które można wykorzystać do oceny pozyskiwania i rozwijania kompetencji nabytych dzięki SEM@S. Są one stworzone jako punkt wyjścia dla bardziej specyficznych i szczegółowych ocen, które jeśli istnieje taka potrzeba, mogą być stworzone w nawiązaniu do programu szkoły, wieku i poziomu uczniów.

Kluczowe Kompetencje

KK1: Społeczne i obywatelskie kompetencje: wiedza o tym co dzieje się w Twojej wsi, mieście, kraju, Europie oraz na świecie.

Uczeń:

- Rozumie, że jego/jej wieś/miasto/kraj/Europa/świat mogą być obserwowane i zbadane
- Rozumie, że ich jego/jej wieś/miasto/kraj/Europa/świat mają dające się wymienić cechy charakterystyczne
- Rozumie jak jego/jej wieś/miasto/kraj/Europa/świat ustanawia prawa i wykonuje swoje prawa
- Rozumie, że jego/jej wieś/miasto/kraj/Europa/świat służy do różnych celów dla różnych społecznych kręgów.

KK2: Metody uczenia się: bycie odpowiedzialnym za własne uczenie się.

Uczeń:

- Podejmuje decyzję o tym jak postawić problem
- Wykonuje zadania na czas
- Ukazuje starania i wysiłek w pracy
- Pracuje niezależnie/ pozostaje skoncentrowany.

KK3: Komunikacja w języku ojczystym / Komunikacja w języku obcym.

Uczeń:

- Rozumie różne rodzaje wypowiedzi
- Umie pisać kompletne i różnorodne zdania
- Pisze jasno
- Czyni istotne uwagi podczas dyskusji .

KK4: Umiejętności teleinformatyczne: podstawowe umiejętności użycia ICT.

Uczeń:

- Używa ICT dla zbierania informacji i wykonywania zadań
- Analizuje informacje dostępne w Internecie i ocenia ich wartość
- Zarządza informacjami z Internetu
- Angażuje się w internetową współpracę, wykazując umiejętność użycia narzędzi informatycznych.

KK5: Świadomość kulturowa.

Uczeń:

- Rozpoznaje wartości, normy i tradycje, które kształtują nasze postrzeganie świata
- Rozumie, że wartości, normy i tradycje zmieniają się w czasie
- Zauważa potrzebę zrozumienia wpływu tych czynników podczas analizowania zachowania przeszłych pokoleń
- Rozumie, że świadomość kulturowa może być aktywnie kształtowana i wzbogacana.

SK1: Myślenie krytyczne podczas poszukiwania i zbierania źródeł historycznych lub geograficznych.

Uczeń:

- Rozumie różnorodność źródeł historycznych i geograficznych
- Na podstawie obserwowanych wzorów a nie przypadkowego zgadywania czyni prognozy
- Używa różnych strategii po to, aby oszacować, obliczyć oraz rozwiązać konkretny problem
- Rozumie, że kultura materialna pełni ważną rolę w kreowaniu warunków życia.

SK2: Rozwijanie analitycznego myślenia w przetwarzaniu informacji.

Uczeń:

- Rozwiązuje problem i uzasadnia swoje rozumowanie
- Rozumie potrzebę krytycznej oceny różnych kategorii materiałów źródłowych
- Podejmuje decyzje odnośnie tego, jak zwerbalizować problem
- Wykazuje samokontrolę.

SK3: Rozwijanie kreatywnego myślenia podczas badań nad historyczną zmianą społeczną lub traumatyczną przeszłością.

Uczeń:

- Rozumie, że każda wieś/miasto/kraj/Europa/świat ma inną przeszłość
- Okazuje empatię podczas oceny procesów decyzyjnych podejmowanych przez różnych społecznych aktorów
- Pokazuje rolę różnych źródeł historycznych w ocenie charakteru zmian społecznych
- Podczas badania zmian społecznych rozumie potrzebę odniesienia się do różnych poziomów organizacji społecznej.

SK4: Poprawa umiejętności pracy w grupie.

Uczeń:

- Jest otwarty na pracę w grupie
- Wykorzystuje efektywnie czas lekcji
- Podporządkowuje się zasadom obowiązującym w szkole
- Okazuje szacunek rówieśnikom.

SK5: Aktywne podejście do procesu uczenia się i niezależne zdobywanie wiedzy .

Uczeń:

- Kiedy potrzebuje pomocy szuka jej komunikując się z rówieśnikami i dorosłymi
- Aktywnie uczestniczy w ćwiczeniach w klasie
- Akceptuje osobistą odpowiedzialność za swoje czyny
- Jest wytrwały wobec pojawiających się wyzwań.

SK6: Poprawa umiejętności podejmowania decyzji przez uczniów.

Uczeń:

- Okazuje pewność siebie i niezależność
- Rozumie zmieniające się warunki i potrzebę odpowiadania na nie
- Gdy zachodzi taka potrzeba zmienia swoje działania cicho i szybko
- Przyjmuje osobistą odpowiedzialność za swoje czyny.

SK7: Poprawa umiejętności ustnej wypowiedzi w języku angielskim.

Uczeń:

- Mówi niezależnie wykorzystując różne konwencje językowe
- Reaguje szybko i adekwatnie na zmieniające się konwencje wypowiedzi
- Komponuje zdania z ciekawych, konkretnych słów
- Umie podsumować i porównać pomysły w historii.

SK8: Użycie technik multimedialnych w celu zarejestrowania wspomnień będących efektem procesu uczenia się.

Uczeń:

- Wie jak używać multimediiów takich jak audiobooki, kamery, odtwarzacze mp3, itp., by mieć dostęp do różnego rodzaju informacji po to, aby ukończyć postawione zadania
- Posiada elementarne umiejętności techniczne i potrafi korzystać z różnych technik multimedialnych do nagrywania wspomnień
- Posiada niezbędne umiejętności aby zarządzać i krytycznie analizować zebrane dane
- Robi spójne prezentacje używając różnych mediów.

Baza danych pamięci europejskich

Baza danych SEM@S ma dwa cele:

- Zbierać doświadczenia i materiały z różnych szkół, po to aby mogły one zostać wykorzystane podczas fazy metodologii polegającej na dzieleniu się wspomnieniami z innymi szkołami
- Pomóc nauczycielom zdobyć informacje o pracy w różnych szkołach, które już przetestowały omawianą metodę i mogą zaoferować im informację zwrotną oraz własne pomysły.

Baza danych europejskich wspomnień jest dostępna pod adresem:

<http://memoriesatschool.aranzadi-zientziak.org>

Baza danych jest zbudowana z folderów nazwanych tak jak kraj albo temat wybrany przez daną szkołę. W środku znaleźć można 6 różnych typów informacji:

1. **Tło historyczne** (patrz szablon): kraj, temat, okres, dlaczego temat jest ważny dla szkoły/społeczności/społeczeństwa?
2. **Wspomnienia** (patrz szablon): wywiady, zwiedzanie, źródła uzupełniające.
3. **Relacja pomiędzy historią i pamięcią** (patrz szablon): nowe perspektywy, czego studenci się nauczyli itp.
4. **Końcowy produkt** (praca uczniów).
5. **Użyte źródła** (graficzne lub audiowizualne materiały użyte podczas projektu: zdjęcia, mapy, listy itp.).
6. **Informacje dla nauczycieli** (patrz szablon): problemy techniczne i pedagogiczne, które mogą być istotne dla nauczycieli jako inspiracja do planowania własnych ćwiczeń (wiek uczniów, metody, porady, doświadczenia).

Ponieważ nauczyciele przesyłają nowe informacje i dzielą się swymi doświadczeniami, baza danych jest bazą ciągle rosnącą, rozwijającą się.

Tak więc uprzejmie prosimy o to, abyście przyczynili się Państwo do wzbogacenia tejże bazy danych, a tym samym dzięki podzieleniu się własnymi doświadczeniami, udzielili pomocy innym nauczycielom. Jeśli chcecie przestać nam swoje doświadczenia prosimy o skontaktowanie się z koordynatorami projektu: martinez@aranzadi-zientziak.org lub zuzendaritza@aranzadi-zientziak.org

Dzielenie się przekazami z przeszłości ze szkołą partnerską

Posiadanie szkoły partnerskiej szkoły, że gdzieś w Europie grupa uczniów wdraża tę metodę w tym samym czasie co Państwo. To oznacza, że uczniowie mogą podzielić się wspomnieniami, nad którymi pracują oraz wypracowaniem różnych kanałów kontaktowych pomiędzy sobą.

Choć skupienie się przez dwie szkoły partnerskie na podobnym temacie jest pomocne, to jednak nie jest to bardzo istotne, gdyż celem dzielenia się pamięcią jest rozpoznanie świadomości europejskiego wymiaru historii i społeczeństwa.

Ważnym aspektem jest język komunikacji. Zwykle będzie to angielski, jednak w niektórych przypadkach szkoły mogą być zainteresowane użyciem języka trzeciego. Należy klarownie deklarować w jakim języku ma mieć miejsce wymiana czy poszukiwanie szkoły partnerskiej. Stałe kontakty przyczynią się do podniesienia umiejętności pisemnych i ustnych uczniów w zakresie wybranego języka.

Organizowanie ciągłej wymiany może wymagać dużo koordynacji, dlatego nauczyciele będą musieli być naprawdę zmotywowani i mieć czas oraz wsparcie.

ICT zapewnia szeroki zakres narzędzi do pomocy uczniom w komunikacji. Portale społecznościowe i aplikacje Web 2.0 pozwalają na ciągłą wymianę doświadczeń w czasie trwania projektu. Alternatywnie konferencja internetowa (np. przez Skype'a) ustanawia komunikację jako pojedynczy punkt procesu, jednak pozwala uczniom rozwinąć umiejętności ustnego porozumiewania się w języku obcym. W najlepszym wypadku, połączenie obydwu elementów jest najlepszym sposobem na utrzymanie uczniów w kontakcie po to by dzielili się wspomnieniami i zdobytymi doświadczeniami. Poniżej znajdują się wskazówki i porady praktyczne jak zorganizować projekt używając narzędzi ICT.

Jak znaleźć szkołę partnerską

Portal e-Twinning jest darmową i bezpieczną europejską platformą skierowaną do nauczycieli, służącą do kontaktu, rozwoju projektów współpracy jak również dzielenia się pomysłami. Jest rozwijany i wspierany przez Unię Europejską (www.e-twinning.net).

Europejskie programy edukacyjne (takie jak Comenius) mogą pomóc Państwu ustanowić bardziej stabilne partnerstwa, jak również mogą pomóc w finansowaniu projektów mobilności pomiędzy szkołami. Dodatkowe informacje można uzyskać w w Agencji Narodowej (www.comenius.org.pl).

Można się także skontaktować z stowarzyszeniami albo lokalnymi organizacjami szkół lub nauczycieli.

Opierając się na doświadczeniach z wdrażania SEM@S w okresie od stycznia do lipca 2012, zauważyliśmy że występują konkretne wyzwania i trudności z praktycznymi oraz technicznymi aspektami działań. Mimo tych przeszkód, rekomenduje się aby uczestnicy projektu poszukiwali kontaktu z innymi szkołami, po to by dzielić się swoimi doświadczeniami z okresu pracy nad nim. Klasa powinna być odpowiednio przygotowana technicznie (zobacz następujące wskazówki i rekomendacje). Wyposażenie musi być sprawdzone przed rozpoczęciem konferencji, tak by uniknąć problemów z nagłośnieniem, kamerami itp.

Uczniowie powinni przygotować wstępne pytania skierowane do szkoły partnerskiej, tak aby lepiej się poznać i zrozumieć. Konwersacja powinna być zaplanowana przez uczniów i nadzorowana przez nauczyciela.

Uproszczona wersja konferencji przez Skype'a odbyć się może przy pomocy jednego komputera i z małą wybraną grupą uczniów z każdego kraju. Podczas sesji, grupy mogą się zmieniać, by zapewnić uczestnictwo większej ilości uczniów.

Dla wersji konferencji z całą klasą, musi ona zostać podzielona na pięcioosobowe grupy, z których każda używać będzie jednego laptopa do konwersacji. Videokonferencja do 9 indywidualnych użytkowników laptopów może być zastosowana ale należy pamiętać, że nie jest to bezpłatna aplikacja w ramach Skype'a i wymaga członkostwa premium lub wykupienia specjalnej przepustki***.

Przykładowe tematy do pytań wstępnych:

- Dotyczące osób: imię, wiek, miejsce, hobby, upodobania
- Dotyczące szkoły: wielkość, ilość uczniów, przedmioty
- Dotyczące kraju: co uczniowie wiedzą o kraju z którym się kontaktują? Mieszkańcy, miasta, znani ludzie itp.
- Dotyczące różnic i podobieństw między krajami.

W rundzie dotyczącej konkluzji mogą pojawić się uwagi związane z nadchodzącą realizacją projektu:

- Uwagi dotyczące tematu, informacje o tym, co każda grupa wybrała
- Co zrobiono do tej pory
- Informacje o świadectwach ustnych – z kim będzie przeprowadzony wywiad? Czego uczniowie chcą się dowiedzieć?

Wskazówki

Przygotowanie

Dla uproszczonej wersji nauczyciele w odpowiednich krajach mogą wymieniać swoje adresy Skype.

Na potrzeby konferencji z udziałem całej klasy nauczyciele będą musieli zebrać kompletną listę adresów uczniów w programie Skype. Data i czas konferencji musi oczywiście być zaplanowana oraz potwierdzona przez obie szkoły. Należy pamiętać o różnicach czasowych między krajami europejskimi i należy się upewnić w jakiej strefie czasowej pracujemy.

Przed konferencją internetową przez Skype'a

1. Nawiąż kontakt z zaprzyjaźnioną klasą za pomocą e-maila, uzyskaj imiona/nazwy uczniów w ramach Skype'a.
2. Omów:
 - Datę i czas na próbę połączenia przez Skype, aby sprawdzić łączność, jakość dźwięku oraz obrazu
 - Datę i czas na konferencję z klasami.
3. Ustal kto będzie liderem konferencji (moderatorem).
4. Określ na jakim poziomie jest każda ze szkół. Powinno być możliwe przeprowadzenie użytecznej konferencji nawet gdy szkoły są na różnych poziomach.
5. Ustal kto będzie uczestniczył w konferencji (jeśli mniejsze grupy wezmą udział, uczniom będzie łatwiej nawiązać kontakt i swobodnie rozmawiać).
6. Ustal strategię na wypadek gdyby połączenie okazało się niemożliwe lub gdyby połączenie zostało przerwane w trakcie. Czy rozłączysz się i połączysz z inną grupą? Kto będzie odpowiedzialny za podjęcie działań? Czy możesz użyć Skype czatu aby zgłosić problem z dźwiękiem lub obrazem?

Podczas konferencji

1. Pozostaw kilka minut dla każdego członka grupy po to, aby mógł się przedstawić.
2. Moderator krótko przedstawia porządek obrad konferencji.
3. Przeprowadzenie dyskusji.
4. Zakończenie konferencji: Co zdarzy się potem? Czy spotkamy się znowu a jeśli tak, to jak to zorganizujemy?

Należy pamiętać o tym, że jeśli używasz Skype'a z dużą grupą, osoba/klasa do której się zwracamy nie będzie w stanie zobaczyć całej sali. Jeśli ktoś zwraca uwagę na inne rzeczy w pokoju, osoba/grupa może poczuć się zdezorientowana lub rozkojarzona. Nauczyciel powinien zapewnić uczniom możliwość skupienia się na konwersacji z osobą, którą widzą na ekranie. Należy zapewnić im cichy pokój, bez zewnętrznych czynników zakłócających.

PORADY

Ten krok może zostać przeprowadzony podczas lekcji angielskiego lub informatyki .

Można zorganizować tylko jedną końcową konferencję lub kilka konwersacji na różnych etapach realizacji projektu.

· **Użyteczne linki do używania Skype:**

- Ściągnij Skype'a: <http://www.skype.com/intl/en/welcomeback/>
- Wsparcie dla Skype: <https://support.skype.com/en/>

Praca wstępna

- Główny partner projektu będzie musiał stworzyć grupę projektu na Facebooku (należy zdecydować czy będzie ona otwarta czy zamknięta). Idea takiej grupy to dzielenie się nowościami, informacjami i doświadczeniami. Główny partner będzie zapraszał do uczestnictwa w grupie innych partnerów jako co– administratorów
- Każdy kraj zaprasza uczniów i nauczycieli do brania udziału w projekcie. Bardziej praktyczne może okazać się stworzenie profilu całej klasy niż używanie przez uczniów ich osobistych profili. Należy pamiętać o bezpieczeństwie dzieci online – porady w tym zakresie dostępne są w instytucji przeciwdziałającej wyzyskowi i ochronie dzieci w Internecie (Child Exploitation and Online Protection Centre (UK): <http://www.ceop.police.uk/>)

W klasie

Klasa może używać grupy lub profilu klasy na portalu Facebook, aby informować innych partnerów o tym, jak rozwija się projekt, do dyskusji lub wymiany informacji (dokumenty, teksty, filmy, zdjęcia itp.), do konwersacji na konferencjach przez Skype'a.

PORADY

Należy pamiętać o bezpieczeństwie i ochronie danych. To oznacza, że:

- Każdy nauczyciel musi zalogować/zarejestrować się na specjalnym koncie (dla zachowania prywatności i bezpieczeństwa nauczyciele oraz uczniowie nie powinni "zaprzyjaźniać się" online)
- Uczniowie powinni używać portali społecznościowych podczas godzin szkolnych i pod nadzorem
- Nauczyciele powinni moderować dyskusje odbywające się online
- Spróbuj użyć sieci dla celów edukacyjnych z zachowanymi wysokimi standardami bezpieczeństwa. Np. serwis eTwinning ma narzędzia umożliwiające połączenia między szkołami, ale są także inne, takie jak: Edmodo, TeacherTube, SchoolTube, Ning, Moodle, Docebo.com. Facebook może być pierwszą opcją bo jest najpopularniejszy, jednakże niektóre szkoły mogą blokować dostęp do niektórych portali społecznościowych takich jak Facebook. Przewodnik Facebook'a dla nauczycieli: (<https://www.facebook.com/about/privacy/#!/safety/groups/teachers/>) może być użyteczny.

Inne aplikacje, których możesz użyć:

- Flickr (www.flickr.com) do udostępniania oraz dzielenia się zdjęciami
- Youtube (www.youtube.com) oraz Vimeo (www.vimeo.com) do udostępniania i dzielenia się filmami.

